

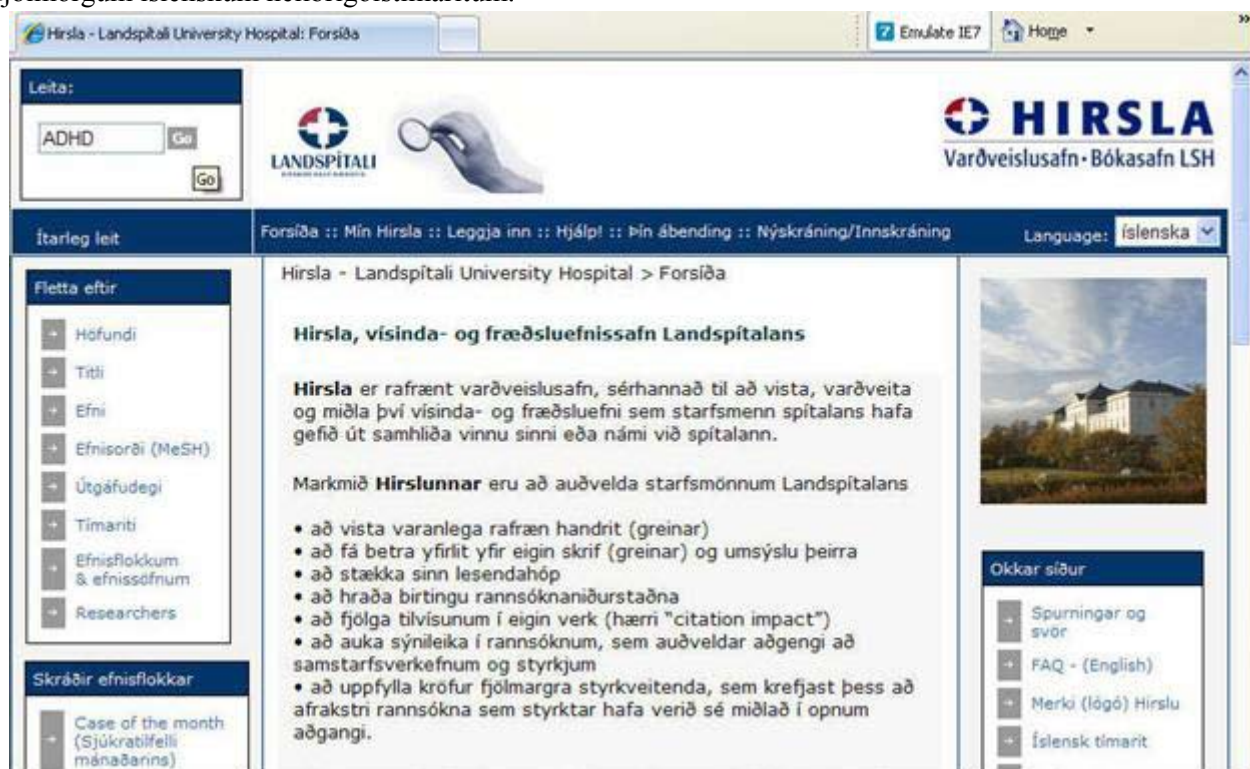

Hirsla varðveislusafnið þitt á netinu

Opið aðgengi (Open Access, OA) er nýtt útgáfuform. Rekja má upphaf þess til stöðugt hækkandi verðs á vísindatímaritum sem gefin eru út af hefðbundnum útgáfufyrirtækjum sem aftur leiðir af sér takmarkaðri útbreiðslu vísindaniðurstaðna. Aðalástæður þessara hækkana eru samruni útgáfufyrirtækjanna sem gefa út þessi tímarit. Grundvallarhugmynd OA-útgáfu er sú að allir hafi aðgang að vísindaniðurstöðum sem greiddar eru af opinberu fé.

Hirsla, vísinda- og fræðsluefnissafn Landspítalans

Bókasafn LSH hefur lagt sitt að mörkum og komið á fót rafrænu varðveislusafni. Safnið er hannað til að vista, varðveita og miðla vísinda- og fræðsluefni sem starfsmenn spítalans hafa gefið út samhliða vinnu sinni eða námi við spítalann. Auk vísindagreina eftir starfsmenn, varðveitir safnið einnig vísinda- og fræðslugreinar úr fjölmörgum íslenskum heilbrigðistímaritum.

Forsíða Hirslu

Fyrir hverja er varðveislusafnið?

Í upphafi var varðveislusafnið fyrst og fremst ætlað starfsmönnum og stjórnendum LSH sem og stjórnvöldum heilbrigðis- og menntamála. Þar sem fræðslugreinar úr fjölmörgum íslenskum heilbrigðistímaritum er nú að finna í safninu, þá getur það einnig nýst nemum í heilbrigðisvísindum og almenningi í leit að heilsufarsupplýsingum.

Hvernig er safnið byggt upp?

Safnið er nokkurs konar blendingssafn, þ.e.a.s. sambland af altexta gagnasafni (e. fulltext database) þar sem hægt er að ná í handritið/greininna í heild sinni og bókræðigagnasafni (e. bibliographic database) eins og Gegni, þar sem einungis koma fram upplýsingar um höfund, titil, útgáfustað, útgáfuár.

Leit í safninu

fer fram á svipaðan hátt og í öðrum bókfræðilegum gagnasöfnum (Gegni), þar sem t.d. er leitað eftir höfundi, titli o.s.frv. Jafnframt er hægt að leita eftir efnisorðum bæði á ensku og íslensku. Ensku efnisorðin eru byggð á MeSH efnisorðakerfinu frá National Library of Medicine en þau íslensku eru byggð á sama kerfi og notað er í Gegni. Einnig er safnið flokkað í efnissvið eftir formi gagna t.d. ritrýndar vísindagreinar, fræðslugreinar, ritgerðir og svo framvegis.

Viðmót safnsins er bæði á íslensku og ensku og notaður er hugbúnaður sem heitir DSpace jafnt við vefumsjón sem og miðlun og skráningu gagna. Hugbúnaðurinn styður OAI-PMH staðalinn sem gerir það að verkum að leitarvél Google finnur allar greinar sem vistaðar eru í safninu, og eykur það mjög sýnileika þeirra. Auk lykunar í Google og sambærilegar leitarvélar, þá eru greinar safnsins jafnframt lyklaðar í gagnagrunna fræðiefniveitna eins og Scirus og Goolge Scholar sem krefjast þess að efni þeirra gagnagrunna sem þær lykla, sé sérvalið, ritstýrt og frá viðurkenndum fagaðila.

Varðveitir greinar íslenskra heilbrigðistímarita

Íslensk heilbrigðistímarit

Til að stækka notendahóp safnsins og auka fjölbreytni þess efnis sem þar er varðveitt, var ákveðið að bjóða þeim fagtímaritum sem fjalla um heilbrigðistengd málefni að vista altexta vísinda- og fræðslugreinar í safninu þó svo að fjölmargar greinar þeirra séu ekki eftir starfsmenn LSH eða uppfylla þær kröfur sem gerðar eru til vísindagreina. Meðal þeirra fagtímarita sem nú þegar hafa þegið boðið eru: Læknablaðið, Tannlæknablaðið, Öldrun, Tímarit hjúkrunarfræðinga, Sálfræðiritið, Ljósmeðrablaðið, Sjúkraþjálfarinn, Iðjuþjálfinn, Öldrun og Tímarit lífeindafræðinga. Sum þessara tímarita eru eingöngu til á prentuðu formi eins og t.d. Sálfræðiritið eða á mjög svo óaðgengilegu, eða ónotendavænu formi eins og t.d. Tannlæknablaðið og Sjúkraþjálfarinn. Með því að þiggja þetta boð um varðveislu í safninu, þá fá þau tækifæri á að auka sýnileika sinn, útbreiðslu og aðgengi.

Samhliða afturvirkri skráningu og skönnun valinna greina úr umræddum tímaritum, er settur rafrænn tengill (sjá mynd) úr bókfræðifærslu Gagnis sé hún á annað borð til staðar, yfir í altexta greinar í safninu. Slík tenging glæðir bókfræðigrunn eins og Gegni nýju lífi og uppfyllir kröfur fjölmargra notenda um rafrænan aðgang að heildartexta greina.

Vista / Senda   Setja í lista   Prenta   **Til að taka frá efni eða panta millisafnalán þarftu að vera innskráður**   Til baka

Bókfræðifærsla númer 55 af 4197

Höfundur [Kristján Dereksson 1980](#)
Titill [Óvenjuleg pneumocystis lungnabólga : tilfelli og yfir/litsgrein / Kristján Dereksson, Mår Kristjánsson, Ólafur Baldursson.](#)
Rafrænn aðgangur [Heildartexti - Landspítali \(Hirsla, varðveislusafn LSH\)](#)
Staður Forlag Ár 2007.
Lýsing Myndir, töflur.

Tengill úr Gegni yfir í altexta eintak greinar í Hirslu

Gagnsemi varðveislusafnsins fyrir aðra hópa en fagmenn

Eins og áður hefur verið vikið að, þá hafa öll helstu íslensku heilbrigðistímaritin gefið formlegt leyfi þess efnis að greinar úr þeim séu varðveittar í safninu. Margar þessara greina eru almenns eðlis, og ekki endilega háð því að notandinn hafi ítarlega þekkingu á fræðigreininni. Hönnun og skipulag Hirslunnar er einfalt, efnið sérvalið, ritstýrt og afmarkað við heilbrigðisvísindi og skyldar greinar. Þetta gerir það að verkum að Hirslan er álitlegur kostur fyrir framhaldsskólanemendur í leit að heimildum sem og fyrir kennara í leit að les – og kennsluefni. Hvað almenning varðar, þá nýtist Hirslan í margs konar tilgangi og má þar nefna leit að upplýsingum um sjúkdóma, hegðunarraskanir, málefni aldraðra og fatlaðra og svo mætti lengi telja.

Lokaorð

Notendur nútímans gera kröfu um rafrænt aðgengi altexta fræði- og fræðslugreina. Bókasöfn eru því stöðugt að leita leiða til þess að verða við þessum óskum notenda sinna. Miðlun, skráning og varðveisla rafrænna gagna í varðveislusafni eins og Hirslu er einn liður í þessari bættu þjónustu.

Upplýsingar

Nánari upplýsingar um varðveislusafnið og útgáfuformið opinn aðgangur (open access) er að finna á vefsíðu Hirslu undir flokkunum Okkar síður: <http://www.hirsla.lsh.is>

*Ósvaldur Þorgrímsson
bókasafns- og upplýsingafræðingur
Bókasafni Landspítala*